

Webinar 8. juni 2022

EUD-elevers sproglige kompetencer
er blevet markant svagere – hvordan
handler vi på det?

”Lytning – en vej til faglig læring”

Lene Illum // lisk@ucsyd.dk

Lytteformål og lyttestrategi

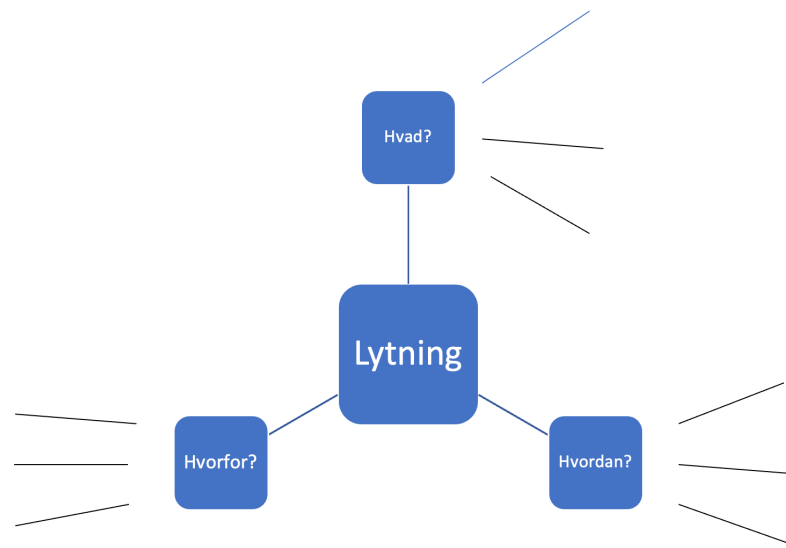
- Jeres **lytteformål** er, at I efter oplægget skal kunne svare på, **hvorfor** det er vigtigt at have fokus på lytning i undervisningen, og **hvad** lytning er.
- I skal også kunne svare på, **hvordan** læreren kan understøtte elevernes lytning i undervisningen.

- **Lyttestrategi:**

- Mindmap
- Ark med notater (fx to-kolonnenotat)
- ...

Hvorfor er lytning vigtigt?	Egne noter (Spørgsmål, kommentarer etc.)
Hvorfor er det vigtigt at have fokus på lytning i undervisningen?	
Hvad er lytning?	

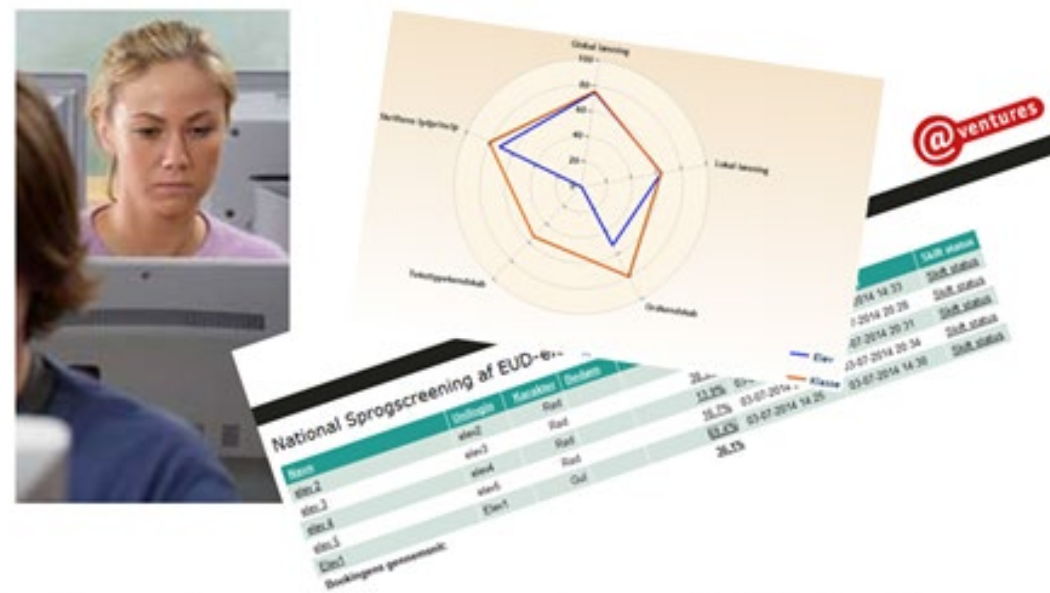

Baggrund: Lytning på EUD

Måling af den enkelte elevs læseforståelse, lytteforståelse og skriftlige udtryksfærdighed.

Måling af lyttekompetence:

- Uddrage det væsentlige indhold samt drage en konklusion på baggrund af et tv-indslag (global lytteforståelse)
- Finde oplysninger i et lydindslag (lokal lytteforståelse)
- Lytte til og forstå en mundtlig instruktion

National sprogscreening af EUD-elever

Hvorfor er mange elever dårlige til at lytte, og hvad det vil sige at lytte på relevant måde i en skolekontekst?

Baggrund

- Lytning er den handling, der forekommer mest, men som får mindst opmærksomhed i undervisningen (Otnes 2016; Adelman 2009/2002; Wolvin et al. 1995). Samtidig har det vist sig, at elever ikke er gode til at lytte, og at dette ikke problematiseres i særlig grad i skolen (Høegh, 2020; Rost, 2020; Brownell, 2018; Adelman, 2002, Swanson 1996).
- Der er kun foretaget få studier af lytning i didaktisk kontekst (Otnes 2016; Adelman 2012; Janusik 2010).
- Lytning som en integreret del af skolens og danskfagets mundtlighed er *didaktisk-ikke-eksisterende* (Høegh, 2020, Adelman, 2012)

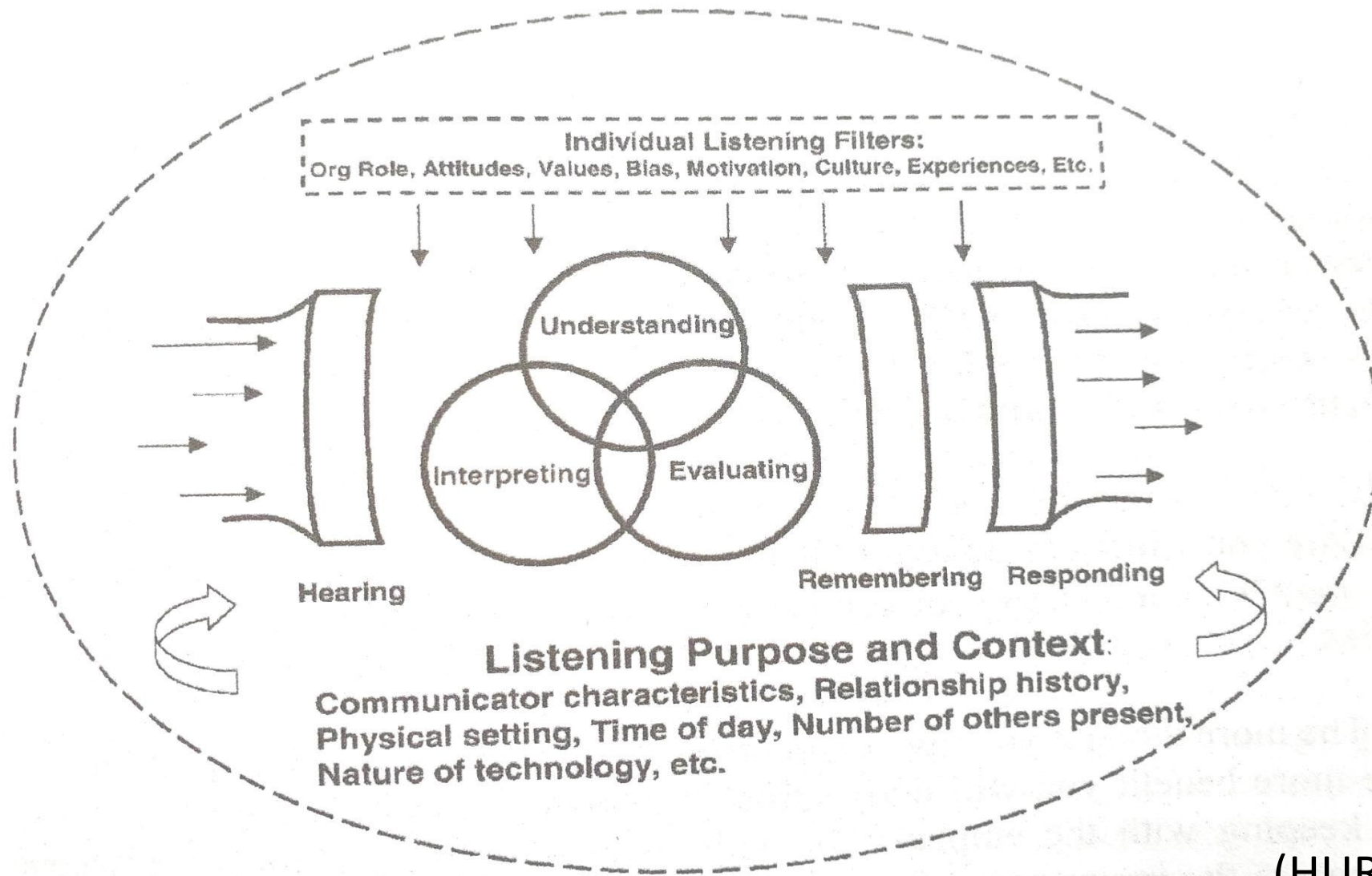
Der er en diskrepans imellem, hvor meget elever indgår i lytteaktiviteter, og hvor meget opmærksomhed færdigheden får i undervisningen.

Hvorfor?

- Den samlede sproglige kommunikationskompetence: læse, lytte, tale, skrive
- Lytning ligger som en underliggende præmis i det meste af al undervisning, og god lytteforståelse er en forudsætning for at kunne deltage aktivt i fagets samtalekultur og den faglige undervisning
- Lytning er den centrale aktivitet for eleverne gennem hele skolesystemet og dermed en vigtig uddannelseskompetence (fx deltagelsesmuligheder, dybdelæring)
- Aktiviteten har et stort læringspotentiale, men er også krævende for mange elever, især unge med svage uddannelseskompetencer
- Mange elever falder fra pga manglende lyttefærdigheder (Rost, 2020)
- Grundlag for demokratisk dannelse

(Adelmann, 2009; Gibbons, 2016; Otnes, 2016; Pedersen & Hjorth, 2016 Høegh, Brownell, 2018; 2020; Rost 2020)

Hvad er lytning?

(HURIER-modellen.
Brownell, 2018)

Den gode lytter

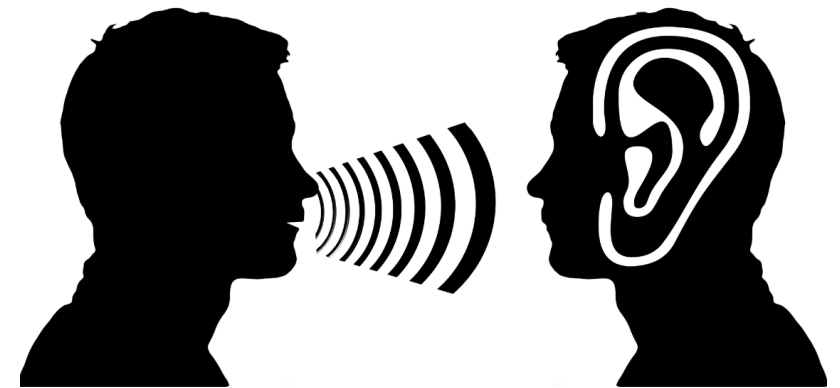
En effektiv lytter skal fx:

- forholde sig metabevidst til samtalen
- forholde sig til konteksten
- aktivere relevant forhåndsviden
- have viden om sprog og tekster
- være i stand til at danne inferens

Den gode lytter

- lytte interaktionelt og empatisk, hvilket også indbefatter krop, gestik og mimik samt prosodiske virkemidler (tempo, rytme, tryk, artikulation, klang).
- Lytning indbefatter både sociale og sproglige processer og handlinger.

Projektet undersøger...

- Hvad der karakteriserer lytning, lytteforståelse og lyttekompetence som fagligt genstandsfelt
- hvad der karakteriserer den lyttepraksis, der forekommer ved forskellige lyttesituationer i danskfaget på mellemtrinnet (Lyttekultur)
- Antagelsen er, at en styrkelse af arbejdet med mundtlighed med fokus på lytning gennem lærerens eksplicite undervisning vil styrke elevernes deltagelsesmuligheder og faglige læring (Høegh 2018; Gibbons 2016)

Metode: Hvordan synliggøre det usynlige?

- Deltagerobservation med feltnoter
- Videoobservationer
- Video-stimulated-recall-protokoller
- Ustrukturerede ad-hoc-interviews med enkelte elever (og lærere)
- ???

Hvad har jeg set?

- Eleverne **lytter meget**! De "dimser", piller, tegner...
- Lytning er **didaktisk fraværende** ("høre efter")
- Eleverne har **ingen redskaber eller sprog** til at tale om lytning

Hvad er formålet med lyttehandlingen?

Hvilken lytteindsats kræves?

Hvilken forståelsesbearbejdning kræves?

Hvilken lytteadfærd kræves?

(Høegh, 2018)

Hvad har jeg set?

- Eleverne er optaget af **deltagelse**:
"Det er sjovt at sige noget"
- Eleverne er optaget af at **positionere sig**:
"Jeg er foran nogle, men så er der også alle dem, som får ordet, de er bare foran mig, så jeg bliver nødt til at arbejde lidt hurtigt for at jeg kan nå at række hånden op, så jeg kan være i forskud"
- Eleverne er optaget af at **præstere**:
"Jeg er ikke så glad for, hvis man nu får forkert"
- Vekslen mellem **social lytning og faglig lytning**

Lytteprocessen –Hvad kan man gøre som underviser?

- Lytningen skal rammesættes: skabe en lyttekultur
- Eleverne skal involveres i lytteprocessen - placeres som agenter i lytteprocessen / forståelsesmonitoreringen
- Introduktion til strategibrug
- Modellering af hvordan elever monitorerer forståelse, undersøger deres egen forståelse og anvender det, de hører
- Kategorisering af strategier gennem samtale
- Metakognition – hjælpe eleverne til at reflektere over strategierne, artikulere deres egen tænkning og tænkeproces
- Få øje på sig selv som lytter – og få øje på de andre
(fx Rost, 2020)

Før – under - efter

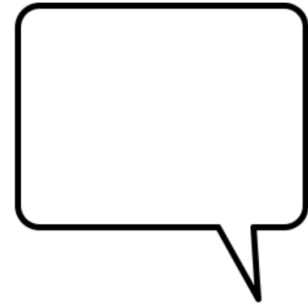

Det faglige oplæg - informationslytning

Før:

Lytteformål: Indsamle information/viden:

”Når du har hørt oplægget, skal du kunne svare på/diskutere/reflektere over...”.

Under:

Lytteindsats: Spørgsmål, noter, mindmap ...

Lytteadfærd: opmærksomt, koncentreret, strategisk

Efter:

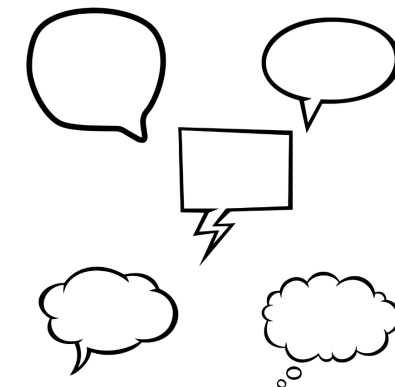
Forståelsesbearbejdning: fx genfortælle, løse opgaver, skrive eller diskutere med en makker.

Klassesamtalen

Før: **Lytteformål:**

Fagligt: indhold og form – analyse og fortolkning

Empatisk: Hvilke følelses- og tankeprocesser er i spil?

Under: **Lytteindsats:**

- Stille spørgsmål, omformulere, få bekræftet at man har forstået den andens udsagn rigtig, spørge efter mere information
- Refleksionsark

Lytteadfærd: Koncentreret, empatisk, tilsidesættelse af egne erfaringer og meninger

Efter: **Forståelsesbearbejdning:**

Skrive, tegne, læse, fremlægge...

Instruktion

Før:

Lytteformål: skal gøre noget

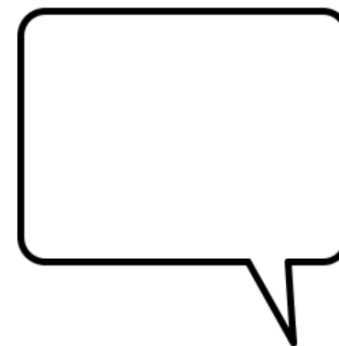
Under:

Lytteindsats: Noter, visualiser processen

Lytteadfærd: koncentreret, opmærksomt

Efter:

Forståelsbearbejdning: Hvad skal instruktionen bruges til? Hvorfor er den vigtig? Er den forstået?

Sproglig stilladsering

Undervejs i samtalen kan læreren støtte elevernes lytning med konkrete opgaver/spørgsmål:

"Kan du gengive det, han lige sagde"

"Kan du sige det med dine egne ord?"

"Kan du svare på det, han spørger om?"

"Kan du give et eksempel på det, han siger?"

"Når du siger sådan, mener du så...?"

"Er det rigtig forstået, at...?"

"Hvad betyder...?"

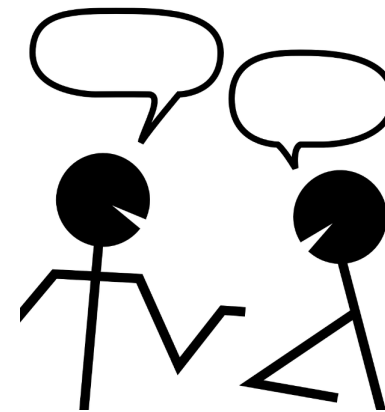
Træk tiden ud...

I samtalen kan læreren stilladsere ved hjælp af små refleksionspauser, hvor eleverne fx kan notere egne tanker, talerens pointer, spørgsmål eller egne bidrag til samtalen:

Talerens pointer	Egne refleksioner	Spørgsmål	Eget bidrag

Kan du svare på dit lytteformål?

- Det er vigtigt at have fokus på lytning, fordi...
- Lytning er...
- Læreren kan understøtte elevernes lytteudvikling ved at...
- Omform jeres samtale til et skriftligt resumé.

Tak fordi I lyttede!

Referencer

- Adelman, K. (2009): *Konsten att lyssna*. Lund: Studentlitteratur
- Adelman, K. (2002): *Att lyssna till röster. ett vidgat lyssnandebegrepp i ett didaktiskt perspektiv*, Avhandlingar från Lärarutbildningen vid Malmö högskola. Lokaliseret 04.01.18: <http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/6400/adelman.pdf;jsessionid=807590964640AE638ACA82712D51D65A?sequence=1>
- Alexander, R.J. (2017): *Towards Dialogic Teaching: rethinking classroom talk* (5th edition), Dialogos og <http://www.robinalexander.org.uk/dialogic-teaching/>
- Dysthe, O. (1995): *Det flerstemmige klasserommet. Skrivning og samtale for å lære*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Dysthe, O. (red.) (2003): *Dialog, samspill og læring*, Pædagogiske linjer. Århus: KLIM
- Janusik, L.A. (2010): "Listening pedagogy: where do we go from here?" I: Wolvin, A. D. (red.), *Listening and Human Communication in the 21st Century*, Oxford: Wiley-Blackwell.
- Otnes, H. (2016): "Lyttehandlinger og lytteformål". I: Kverndokken, K. (red.), *101 måter å fremme muntlige ferdigheter på - om muntlig kompetanse og mundtlighetsdidaktik*, Fagbokforlaget.
- Otnes, H. (1997): "Lytting som norskfaglig disiplin: Noen forskningsmetodiske og didaktiske refleksjoner". Lokaliseret 10.01.18: <http://www-bib.hive.no/tekster/hveskrift/notat/1997-3/a11.html>
- Swanson, C. H. (1996): *Who's Listening in the Classroom? A Research Paradigm*. Paper presented at the Annual Meeting of the International Listening Association. Lokaliseret 10.01.18: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407659.pdf>
- Thinking Together, Cambridge University: <http://thinkingtogether.educ.cam.ac.uk/#>
- Wegerif, R. (2016): "Applying Dialogic Theory to Illuminate the Relationship between Literacy Education and Teaching Thinking to the Context of the Internet Age". I: *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 16.
- Wolvin, A. & Coakley. C. G. (1995): *Listening, fifth edition*. McGraw-Hill Companies
- Vandergrift, L. og Tafaghodtaro, M.H. (2010): *Teaching L2 Learners How to Listen Does Make a Difference: An Empirical Study*